

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-124/10 P

Ευρωπαϊκή Επιτροπή
κατά
Électricité de France (EDF)

«Αίτηση αναίρεσως — Κρατικές ενισχύσεις — Παραίτηση από φορολογική απαίτηση — Απαλλαγή από τον φόρο εταιριών — Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου — Συμπεριφορά του Δημοσίου ως ενημερωμένου ιδιώτη επενδυτή σε οικονομία αγοράς — Κριτήρια διακρίσεως μεταξύ του Δημοσίου ως μέτοχου και του Δημοσίου ως φορέα προνομίων δημόσιας εξουσίας — Ορισμός του ιδιώτη επενδυτή αναφοράς — Αρχή της ίσης μεταχειρίσεως — Βάρος αποδείξεως»

Περίληψη της αποφάσεως

1. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Έννοια — Εκτίμηση με βάση το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή — Δημόσιο ως μέτοχος επιχειρήσεως — Δημόσιο που ενεργεί ως φορέας δημόσιας εξουσίας — Διάκριση όσον αφορά την εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή*

(Άρθρο 87 § 1 ΕΚ)

2. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Έννοια — Εκτίμηση με βάση το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή — Εκτίμηση βάσει όλων των κρίσιμων στοιχείων της επίδικης πράξεως και του πλαισίου της — Υποχρέωση του κράτους μέλους να παράσχει αντικειμενικά και επαληθεύσιμα στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ο οικονομικός χαρακτήρας της δραστηριότητάς του*

(Άρθρο 87 § 1 ΕΚ)

3. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Έννοια — Το κράτος μέλος που χορήγησε την ενίσχυση έχει την ιδιότητα τόσο του δανειστή φορολογικής απαιτήσεως όσο και του μοναδικού μετόχου δημόσιας επιχειρήσεως, της οποίας το κεφάλαιο αυξάνει λόγω παραίτησως από τη φορολογική απαίτηση — Δυνατότητα εφαρμογής του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή*

(Άρθρο 87 § 1 ΕΚ)

4. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Έννοια — Εκτίμηση με βάση το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή — Δυνατότητα εφαρμογής του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή σε μέτρα φορολογικής φύσεως*

(Άρθρο 87 § 1 ΕΚ)

1. Οι προϋποθέσεις για τον χαρακτηρισμό ενός μέτρου ως ενισχύσεως κατά την έννοια του άρθρου 87 ΕΚ δεν πληρούνται όταν η επωφελούμενη δημόσια επιχείρηση θα μπορούσε, υπό συνθήκες που αντιστοιχούν στους συνήθεις όρους της αγοράς, να τύχει του ίδιου πλεονεκτήματος με εκείνο που τέθηκε στη διάθεσή της με χρήση κρατικών πόρων, της εκτιμήσεως αυτής πραγματοποιουμένης, όσον αφορά τις δημόσιες επιχειρήσεις, με εφαρμογή, κατ' αρχήν, του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή.

Όσον αφορά την περίπτωση κατά την οποία το Δημόσιο είναι, αφενός, μέτοχος ορισμένης επιχειρήσεως και, αφετέρου, ενεργεί ως φορέας δημόσιας εξουσίας, για να εκτιμηθεί αν ιδιώτης επενδυτής ευρισκόμενος σε κατάσταση όσο το δυνατόν παραπλήσια εκείνης του Δημοσίου θα είχε λάβει το ίδιο μέτρο υπό τους συνήθεις όρους της αγοράς, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνο τα πλεονεκτήματα και οι υποχρεώσεις που συνδέονται με την ιδιότητα του Δημοσίου ως μετόχου, αποκλεισμένων εκείνων που συνδέονται με την ιδιότητά του ως φορέα δημόσιας εξουσίας.

Πράγματι, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ του ρόλου του Δημοσίου ως μετόχου επιχειρήσεως, αφενός, και του ρόλου του Δημοσίου όταν ενεργεί ως φορέας δημόσιας εξουσίας, αφετέρου. Κατά συνέπεια, η δυνατότητα εφαρμογής του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή εξαρτάται από το αν το συγκεκριμένο κράτος μέλος χορηγεί οικονομικό πλεονέκτημα σε επιχείρηση που του ανήκει, με την ιδιότητά του ως μέτοχος και όχι με την ιδιότητά του ως φορέας δημόσιας εξουσίας.

Στο πλαίσιο αυτό, το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή δεν αποτελεί εξαίρεση η οποία εφαρμόζεται μόνο κατόπιν αιτήματος του κράτους μέλους, όταν συντρέχουν όλα τα συστατικά στοιχεία της έννοιας της ασυμβίβαστης με την κοινή αγορά κρατικής ενισχύσεως κατά το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Πράγματι, το κριτήριο αυτό, όταν είναι δυνατή η εφαρμογή του, περιλαμβάνεται στα στοιχεία τα οποία η Επιτροπή υποχρεούται να λάβει υπόψη της προκειμένου να διαπιστώσει την ύπαρξη τέτοιας ενισχύσεως. Κατά συνέπεια, όταν προκύπτει ότι υπάρχει δυνατότητα εφαρμογής του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή, απόκειται στην Επιτροπή να ζητήσει από το οικείο κράτος μέλος να της παράσχει όλες τις σχετικές πληροφορίες οι οποίες θα της δώσουν τη δυνατότητα να διαπιστώσει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις τόσο της εφαρμοσιμότητας όσο και της εφαρμογής του κριτηρίου αυτού και δεν μπορεί να αρνηθεί την εξέταση τέτοιων πληροφοριών παρά μόνο αν τα υποβαλλόμενα αποδεικτικά στοιχεία είναι μεταγενέστερα της λήψεως της αποφάσεως για πραγματοποίηση της επίμαχης επενδύσεως.

(βλ. σκέψεις 78-81, 103-104)

2. Στην περίπτωση που κράτος μέλος είναι μέτοχος ορισμένης επιχειρήσεως και επικαλείται, κατά τη διοικητική διαδικασία, το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή, εν αμφιβολία, σε αυτό απόκειται να αποδείξει πλήρως και επί τη βάσει αντικειμενικών και επαληθεύσιμων στοιχείων ότι το μέτρο που έλαβε συναρτάται με την ιδιότητά του ως μετόχου. Από τα στοιχεία αυτά πρέπει να προκύπτει σαφώς ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος είχε λάβει, πριν ή συγχρόνως με τη χορήγηση του οικονομικού πλεονεκτήματος, την απόφαση να προβεί, με το μέτρο που πράγματι έλαβε, σε επένδυση στην ελεγχόμενη από αυτό δημόσια επιχείρηση. Μπορεί, μεταξύ άλλων, να απαιτηθούν συναφώς στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι η απόφαση αυτή στηρίχθηκε σε οικονομικές εκτιμήσεις παρόμοιες με εκείνες στις οποίες, υπό τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως, θα είχε προβεί ορθολογικός ιδιώτης επενδυτής ευρισκόμενος σε κατάσταση όσο το δυνατόν παραπλήσια με εκείνη του εν λόγω κράτους μέλους, πριν προχωρήσει στην εν λόγω επένδυση, προκειμένου να προσδιορίσει τη μελλοντική κερδοφορία της.

Αντιθέτως, οικονομικές εκτιμήσεις οι οποίες γίνονται μετά τη χορήγηση του εν λόγω πλεονεκτήματος, η εκ των υστέρων διαπίστωση ότι η επένδυση που πραγματοποίησε το οικείο κράτος μέλος ήταν πράγματι κερδοφόρος ή όψιμοι λόγοι που δικαιολογούν την επιλογή της διαδικασίας που πράγματι εφαρμόστηκε δεν επαρκούν για να αποδείξουν ότι το κράτος μέλος αυτό έλαβε, πριν ή συγχρόνως προς τη χορήγηση αυτή, τέτοια απόφαση με την ιδιότητά του ως μέτοχος. Αν το συγκεκριμένο κράτος μέλος υποβάλει στην Επιτροπή στοιχεία τέτοιας φύσεως, σε αυτήν απόκειται να προβεί σε συνολική εκτίμηση λαμβάνοντας υπόψη, πέρα από τα στοιχεία που παρέσχε το συγκεκριμένο κράτος μέλος, κάθε άλλο σχετικό εν προκειμένω στοιχείο, το οποίο της παρέχει τη δυνατότητα να προσδιορίσει αν το επίμαχο μέτρο συναρτάται με την ιδιότητα του εν λόγω κράτους μέλους ως

μετόχου ή ως φορέα δημόσιας εξουσίας. Ειδικότερα, ενδέχεται να είναι κρίσιμα, συναφώς, η φύση του, το αντικείμενό του, το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται καθώς και ο επιδιωκόμενος με το μέτρο σκοπός και οι κανόνες οι οποίοι διέπουν το εν λόγω μέτρο.

(βλ. σκέψεις 82-86)

3. Το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ ορίζει ότι είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών εμπορικές συναλλαγές, οι ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους, υπό οποιαδήποτε μορφή, και, ανάλογα με τα αποτελέσματά τους, νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό. Επιπλέον, η εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή αποσκοπεί στο να προσδιορίσει αν το, με όποια μορφή, οικονομικό πλεονέκτημα το οποίο χορηγήθηκε με χρήση κρατικών πόρων σε δημόσια επιχείρηση είναι, λόγω των αποτελεσμάτων του, τέτοιας φύσεως ώστε να νοθεύσει ή να απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και να επηρεάσει τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.

Συνεπώς, η διάταξη αυτή και το κριτήριο αυτό σκοπό έχουν να αποτρέψουν το ενδεχόμενο να βρεθεί, με χρήση κρατικών πόρων, η επωφελούμενη δημόσια επιχείρηση σε οικονομική θέση ευνοϊκότερη εκείνης των ανταγωνιστών της. Πάντως, η οικονομική κατάσταση της επωφελούμενης δημόσιας επιχείρησης δεν εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο τίθεται σε εφαρμογή το πλεονέκτημα αυτό, όποια και αν είναι η φύση του, αλλά από το ύψος του ποσού από το οποίο αυτή εν τέλει επωφελείται.

Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο μπορεί, χωρίς να υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο, να επικεντρώσει την ανάλυσή του ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης και στα αποτελέσματα του επίμαχου μέτρου επί του ανταγωνισμού και όχι στη φορολογική φύση των μέσων που χρησιμοποίησε το συγκεκριμένο κράτος μέλος.

Πράγματι, λαμβανομένων υπόψη των σκοπών που επιδιώκουν το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ, καθώς και το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή, ένα οικονομικό πλεονέκτημα, ακόμη και αν χορηγείται με μέσα φορολογικής φύσεως, πρέπει να εκτιμάται, μεταξύ άλλων, υπό το πρίσμα του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή, αν μετά τη συνολική εκτίμηση η οποία κατά περίπτωση απαιτείται προκύπτει ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος, μολονότι μετέρχεται μέσων δημόσιας εξουσίας, χορήγησε εντούτοις το εν λόγω πλεονέκτημα με την ιδιότητά του ως μέτοχος της επιχείρησης που του ανήκει.

(βλ. σκέψεις 88-92)

4. Το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή μπορεί να εφαρμοστεί ακόμη και στην περίπτωση που έγινε χρήση μέσων φορολογικής φύσεως. Συναφώς, στην περίπτωση κατά την οποία ένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε μπορέσει να προβεί σε επένδυση, σαν αυτή στην οποία προέβη το Δημόσιο, υπό παρόμοιες συνθήκες, δεδομένου ότι θα έπρεπε να καταβάλει τον φόρο και ότι μόνο το εν λόγω Δημόσιο ως φορέας φορολογικής εξουσίας μπορούσε να έχει ακόμη στη διάθεσή του τα ποσά τα οποία αντιστοιχούν στον φόρο αυτό, πρέπει να επισημανθεί, αφενός, ότι, όσον αφορά την επίμαχη λογιστική πράξη, υποχρέωση καταβολής του εν λόγω φόρου έχει η ιδιωτική επιχείρηση που ευρίσκεται στην κατάσταση της επιχείρησης και όχι ο μέτοχός της.

Εν προκειμένω, η εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή θα είχε καταστήσει δυνατό να διαπιστωθεί εάν ιδιώτης μέτοχος θα είχε εισφέρει, υπό παρόμοιες συνθήκες, ποσό ίσο προς τον οφειλόμενο φόρο σε επιχείρηση ευρισκόμενη σε κατάσταση παρόμοια εκείνης της συγκεκριμένης επιχείρησης.

Αφετέρου, ενδεχόμενη διαφορά μεταξύ του κόστους που βαρύνει τον ιδιώτη επενδυτή και εκείνου που βαρύνει το Δημόσιο ως επενδυτή δεν αποκλείει την εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή. Πράγματι, το κριτήριο αυτό καθιστά ακριβώς δυνατή τη διαπίστωση, μεταξύ άλλων, της υπάρξεως τέτοιας διαφοράς και τη συνεκτίμησή της κατά την εξέταση του αν πληρούνται οι τιθέμενες από το εν λόγω κριτήριο προϋποθέσεις.

(βλ. σκέψεις 94-96, 98)